

Nr 13.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående understöd åt föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina för verksamheten vid åkerbrukskolonien Hall; given Stockholms slott den 9 december 1938.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9 december 1938.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller:

Skyddshemmet åkerbrukskolonien Hall äges av föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina.

Sagda förening erhöll enligt beslut av 1936 års riksdag för budgetåret 1935/36 ett tillfälligt driftbidrag av 38,000 kronor, enligt beslut av 1937 års riksdag för budgetåret 1936/37 ett tillfälligt driftbidrag av 25,000 kronor och enligt beslut av 1938 års riksdag för budgetåret 1937/38 ett tillfälligt driftbidrag av 21,820 kronor.

Beträffande skyddshemmets ställning inom skyddshemsorganisationen vill

jag erinra därom, att detsamma tillsvidare från och med den 1 juli 1936 mottager endast psykiskt abnorma skyddshemselever. I enlighet med vad i propositionen nr 220 föreslagits, beslöt 1938 års riksdag, att egendomen Hall skall förvärvas för statsverkets räkning samt att å egendomen skall i huvudsaklig överensstämmelse med ett av fångvårdsstyrelsen framlagt förslag uppföras en säkerhetsanstalt för förvarade och internerade samt en sinnessjukavdelning. Fångvårdens övertagande av egendomen Hall har beräknats kunna äga rum tidigast den 1 januari 1940.

Förutom avgifter och bidrag, som föreningen äger uppbära för inom skyddshemmet fostrade, utackorderade eller villkorligt utskrivna elever, vilka avgifter numera utgå enligt ett mellan Kungl. Maj:tt och kronan samt föreningen den 24 mars 1938 träffat avtal, har föreningen under en följd av år erhållit ekonomiskt understöd av staten i form av lån, hyra, ersättning för obelagda platser samt avlöningsbidrag. Ersättningen för obelagda platser utgår dock icke vidare, sedan föreningen erhåller det fasta statsbidraget av 900 kronor per elevplats och år.

I skrivelse den 29 september 1938 har *styrelsen för föreningen till minne av Konung Oskar I och Drottning Josephina* hemställt om särskilt bidrag av statsmedel för uppehållande av verksamheten under budgetåret 1938/39.

I denna skrivelse lämnar styrelsen en översikt beträffande föreningens nuvarande ekonomiska mellanhavande med staten.

Föreningen har uppburit lån av staten i enlighet med följande sammanställning:

	Lån enligt brev	Lånebelopp kronor	Räntefot %
12/6 1925	125,000	5
29/6 1926	350,000	5
24/5 1929	100,000	5
20/6 1930	75,000	5
		<u>Summa kronor 650,000</u>	

Den årliga räntan å statslånen uppgår till $(0,05 \times 650,000)$ 32,500 kronor.

Staten betalar vidare en årlig *hyra* till föreningen för vissa av de såsom förläggningsslokaler för elever anordnade byggnaderna. Storleken av dessa hyresbelopp har ställts i förhållande till vissa av de belopp, som föreningen, enligt vad förut angivits, erhållit såsom lån av staten.

Beträffande hyresbeloppen har styrelsen lämnat följande sammanställning:

B r e v	Lånebelopp Kronor	Belopp, varå hyra beräknas Kronor	Procent- tal	Hyres- belopp Kronor
12/6 1925	125,000	7	8,750
29/6 1926	350,000	7	24,500
24/5 1929	100,000	—	—
20/6 1930	75,000	7	3,500
		<u>Summa kronor 36,750</u>		

Föreningen uppbär således årligen i hyreshjälp av staten 36,750 kronor.

Slutligen uppbär föreningen ett särskilt *avlöningsbidrag*, vilket enligt brev den 20 juni 1930 utgår med tillhoppa 41,000 kronor. Rörande de befattningshavare, för vilkas avlöning bidraget är avsett, har Kungl. Maj:t vid olika tillfällen medgivit jämkningar, varför den i nämnda brev återgivna förteckningen icke vidare är i alla avseenden tillämplig. Styrelsen har därför uppgjort följande förteckning utvisande avlöningsbidragets fördelning å olika befattningshavare under innevarande budgetår.

	Kronor
1 direktör.....	7,140
1 assistent	5,160
1 predikant	720
1 agronom	4,260
1 avdelningsföreståndare	3,240
2 avdelningsförmän	3,960
1 avdelningsföreståndarinna för specialavdelningen för själsligt undermåliga elever	2,220
1 föreståndarinna för skyddshemmets sjukavdelning.....	1,980
	Summa kronor 28,680

I enlighet med nu lämnade uppgifter har föreningen alltså att för innevarande budgetår till staten betala 32,500 kronor såsom ränta å lån, medan föreningen under samma tid från staten uppbär hyra med 36,750 kronor och avlöningsbidrag med 28,680 kronor. Till dessa bidrag från staten komma avgifter enligt förutnämnda avtal den 24 mars 1938.

Nu nämnda ersättningar av statsmedel tillika med övriga inkomster försloge emellertid icke att täcka kostnaderna för driften vid skyddshemmet. Detta berodde till huvudsaklig del på det låga elevantalet. Styrelsen anför härutinnan följande.

Såsom styrelsen i skrivelser den 31 oktober 1935 och den 13 november 1936 framhållit kunde skyddshemmets utgifter och inkomster bringas i jämvikt först vid en medelbeläggning av 135 elever. Därefter hade en förbättring såtillvida inträtt, att föreningen av staten erhöle en fast årlig avgift oberoende av elevantalet av 900 kronor per elevplats (= 90,000 kronor). Denna förbättring försloge dock icke till att bringa utgifter och inkomster i jämvikt.

För innevarande budgetår hade styrelsen räknat med ett dagligt medeltal av 80 elever. Medeltalet hade under föregående budgetår varit 76.1 elever, och med ledning därav hade styrelsen icke ansett sig kunna beräkna högre medeltal för budgetåret 1938/39 än 80 elever.

Styrelsen beräknar i nyssnämnda skrivelse skyddshemmets utgifter och inkomster för budgetåret 1938/39 på sätt framgår av följande förslag till utgifts- och inkomststat.

Utgifter.

	Kronor
Avlöningar (inkl. dyrtidstillägg och tillfällig löneförstärkning)	104,000
Omkostnader för styrelse, revision m. m.	4,000
Pensionsavgifter till statens pensionsanstalt	4,420

	Kronor
Pensioner	3,000
Byggnader	3,000
Inventarier	2,000
Utspisning	24,900
Bränsle och lyse m. m.	21,000
Beklädnad (inom anstalten)	4,500
Beklädnad och utrustning m. m. vid villkorlig utskrivning och utackordering	6,000
Renhållning	3,000
Hälsa- och sjukvård	4,000
Flitpengar till eleverna	2,500
Försäkringar	2,500
Allmänna omkostnader	17,150
Räntor å statslån	32,500
	Säger utgifter kronor 238,470

Inkomster.

	Kronor	Kronor
Befattningshavares pensionsavgifter	—	840
Ersättning för personalbostäder	—	12,000
Överskott å jordbruket	—	25,000
Diverse inkomster	—	1,500
Elevavgifter från kommuner:		
80 elever à 300	24,000	
för elever under villkorlig utskrivning och utackordering ..	1,800	
beklädnadsbidrag	5,000	30,800
Statlig skyddshemsavgift:		
fast avgift	90,000	
för elever under villkorlig utskrivning och utackordering ..	700	90,700
Övriga bidrag av staten:		
avlöningsbidrag	28,680	
hyresbidrag	36,750	65,430
Underskott	—	12,200
		Säger inkomster kronor 238,470

Till motivering av de i statförslaget upptagna posterna, särskilt i vad dessa skilja sig från de poster, som innefattades i det i skrivelsen den 14 augusti 1937 uppgjorda statförslaget för föregående budgetår, anför styrelsen bland annat följande.

Avlöningarna hade nedgått från sammanlagt 110,800 till 104,000 kronor trots högre dyrtidstillägg, som kalkylerats till 15 procent, och trots att tillfällig löneförstärkning beräknats efter samma grunder som föregående år.

Omkostnaderna för styrelse, revision m. m. hade styrelsen nödgats höja från 3,000 till 4,000 kronor, då man bland annat på grund av den förestående om-

organisationen å Hall och föreningens därmed förändrade verksamhet måste räkna med tätare styrelsesammanträden och därmed högre kostnader under budgetåret.

Pensionsavgifterna hade nedgått från beräknade 1,700 till 1,320 kronor, beroende på att en inbetalning av retroaktivavgifter för sjuksköterskans pension, vilken inbetalning pågått under en 5-årsperiod, nu upphörde. I samband med denna post hade upptagits retroaktivavgift för åstadkommande av en höjning av sjuksköterskans tjänstepensionsunderlag. Sjuksköterskan hade enligt nu inbetalda avgifter ett tjänstepensionsunderlag av 1,000 kronor. Enligt vad som meddelades från statens pensionsanstalt, hade dock numera en reglering av sjuksköterskornas tjänstepensionsunderlag vidtagits, så att sjuksköterska i här ifrågakommande tjänsteställning kunde erhålla ett tjänstepensionsunderlag av 1,560 kronor. Härför erfordrades emellertid inbetalande av en engångsavgift, som i detta fall uppginge till omkring 3,100 kronor. Då styrelsen funne det rimligt, att sjuksköterskan beredd för månén av ökad pension, hade styrelsen för avsikt att hos pensionsanstalten hemställa om höjning av pensionsunderlaget. Med anledning därav hade förevarande post upptagits till $(1,320 + 3,100)$ 4,420 kronor.

Posten byggnader hade sänkts från 8,000 kronor till 3,000 kronor, då under året givetvis endast de nödvändigaste underhållsarbetena komme att utföras.

Posten beklädnad och omkostnader vid utskrivning hade styrelsen för tydlighets skull uppdelat på tvenne poster, beklädnad inom anstalten och beklädnad och utrustning m. m. vid villkorlig utskrivning och utackordering. Styrelsen hade också ansett sig kunna sänka utgifterna härför från 12,000 kronor till sammanlagt 10,500 kronor.

Renhållning och tvätt hade med hänsyn till stigande priser på tvättmedel och dylikt höjts från förut beräknade 2,500 till 3,000 kronor.

Posten hälso- och sjukvård hade kunnat sänkas från förut beräknade 5,400 till 4,000 kronor. Sänkningen hade skett med stöd av belastningen under det sist tilländalupna budgetåret.

Sammanlagda utgiftssumman skulle enligt denna beräkning stanna vid 238,470 kronor mot 252,000 kronor i föregående års stat.

Beträffande inkomstposterna anförde styrelsen, att nettoinkomsten för jordbruket i likhet med föregående år beräknats till 25,000 kronor, ehuru bokslutet för föregående år visade, att inkomsterna därav uppgått till högre belopp. Orsaken därtill vore till största delen att finna i den omständigheten, att mycket större försäljningar än beräknat kunnat göras från skogen. Då priserna på skogsprodukter för innevarande säsong beräknades bliva lycket lägre än förut och försäljningssvårigheterna större, kunde styrelsen icke räkna med mera än normalt uttag ur skogen under innevarande budgetår.

Inkomsternas sammanlagda belopp skulle enligt styrelsens beräkningar uppgå till 226,270 kronor.

För täckande av den brist å 12,200 kronor, som enligt detta statförslag för innevarande budgetår uppkommer, saknade föreningen alla medel.

Styrelsen hemställer därför hos Kungl. Maj:t om ett tillfälligt driftbidrag för räkenskapsåret 1938/39 av 12,200 kronor.

Över styrelsens framställning har utlåtande avgivits av socialstyrelsen den 10 november 1938 och av statskontoret den 30 november 1938.

Socialstyrelsen anför i huvudsak följande.

Utgifterna, vilka under föregående räkenskapsår uppgått till 252,506 kronor, beräknades under innevarande räkenskapsår uppgå till 238,470 kronor,

vilket alltså motsvarade en minskning med 14,036 kronor. Denna minskning hade huvudsakligen möjliggjorts därigenom, att utgifterna för byggnaders och inventariers underhåll, vilka utgifter under sistlidna räkenskapsåret uppgingo till sammanlagt 24,288 kronor, för innevarande räkenskapsår beräknades endast uppgå till 5,000 kronor. Föreningens styrelse beräknade alltså, att enbart härigenom utgifterna skulle kunna nedbringas med 19,712 kronor. Detta innebure återigen, att summan av övriga utgiftsposter ökats med 5,676 kronor. Sålunda hade utgifterna under rubriken »Allmänna omkostnader» för innevarande budgetår beräknats till 17,150 kronor mot utbetalda 14,012 kronor föregående år, utgifterna för renhållning till 3,000 kronor mot utbetalda 2,500 kronor föregående år samt utgifterna för pensionsavgifter till 4,420 kronor mot utbetalda 2,164 kronor föregående år.

Ökningen av utgifterna under rubriken »Allmänna omkostnader» vilken ökning, som av det ovan sagda framginge, uppginge till 3,138 kronor, hänfördes huvudsakligen till posterna »Personbilen», »Frakter och körslor» samt »Övriga utgifter», vilka poster ökats med sammanlagt 2,631 kronor.

Socialstyrelsen hade inhämtat, att driftkostnaderna för motorfordon i viss mån stegrats sedan föregående år. Med anledning därav hade styrelsen tagit i beaktande i vad mån denna stegring kunde beräknas höja ifrågavarande utgiftsposter. Styrelsen hade därvid funnit, att nämnda förhållande icke skäligen kunde beräknas höja ifrågavarande utgiftsbelopp med mer än 1,000 kronor.

Kostnadssumman för utgifter under rubriken »Allmänna omkostnader» borde därför minskas med 2,000 kronor till 15,150 kronor.

Den beräknade kostnadssumman för renhållning, 3,000 kronor, vilken summa tydligen jämväl innefattade kostnader för tvätt och dylikt, borde ned sättas med 500 kronor till 2,500 kronor eller samma belopp, som utbetalats för nämnda ändamål under det sistförflutna räkenskapsåret.

Vad slutligen anginge den beräknade höjningen av beloppet för pensionsavgifter hade nämnda höjning orsakats av styrelsens önskan att bereda den å skyddshemmet anställda sjuksköterskan möjlighet till förhöjd pension genom att medelst inbetalning av retroaktivavgifter till ett belopp av 3,100 kronor förskaffa henne ett förhöjt tjänstepensionsunderlag jämlikt kungl. kungörelsen den 30 juni 1936 om ändring i vissa delar av reglementet den 31 december 1919. Genom verkställandet av nämnda inbetalning komme ifrågavarande befattningshavares pensionsförmåner att ökas från 1,428 kronor till 1,860 kronor. Huvudmannen, som jämlikt 9 § i sagda reglemente hade att till statens pensionsanstalt inbetala hela den för förhöjt pensionsunderlag stadgade engångsavgiften, ägde emellertid enligt av pensionsanstalten fastställda normer av befattningshavaren genom löneavdrag uttaga $\frac{10}{55}$ av sagda engångsavgift, vilket i detta fall motsvarade ett belopp av 538 kronor.

Föreningens styrelse hade emellertid, enligt vad socialstyrelsen inhämtat, icke för avsikt att begagna sig av nämnda rättighet, utan önskade åtaga sig betalningsansvaret jämväl för befattningshavarens avgift.

Ifrågavarande befattningshavare hade haft en synnerligen krävande arbetsuppgift att fylla på skyddshemmet, vilken hon pliktroget uppfyllt. Det vore därför fullt motiverat att jämlikt ovannämnda kungörelse medverka till att bereda henne förhöjda pensionsförmåner.

Föreningens önskan att åtaga sig betalningsansvaret jämväl för de på ifrågavarande befattningshavare belöpande avgifterna, vore däremot icke motiverad av omständigheterna. Med beaktande av den stora förmån, som genom denna åtgärd komme henne till del, torde det icke kunna anses oskäligt, att hon själv finge vidkännas utbetalningen av de på henne belöpande avgifterna.

Av nu anförda skäl anser socialstyrelsen, att föreningens utgiftsstat borde kunna nedbringas med sammanlagt 3,000 kronor.

Efter granskning av de beräknade *inkomsterna* yttrar socialstyrelsen bland annat följande.

Hyresersättningar hade av föreningens styrelse under innevarande räkenskapsår beräknats inflyta med 12,000 kronor. Till föreningen inflöte under det sistlidna räkenskapsåret sådan ersättning med 12,911 kronor. Enligt vad som från skyddshemets ledning anförts skulle den sålunda uppkomna minskningen av hyresersättningarna huvudsakligen komma att orsakas därav, att några å skyddshemmet under föregående räkenskapsår anställda gifta befattningshavare under innevarande räkenskapsår ersatts med ogifta sådana. Emellertid kunde med säkerhet förväntas, att föreningen under innevarande räkenskapsår bleve i tillfälle att uthyra personalbostäder jämväl till fångvårdspersonal och att ledningen härigenom kunde erhålla en inkomst, var- till motsvarighet förut icke förelegat. Enligt vad socialstyrelsen inhämtat från fångvårdsstyrelsen, hade nämligen sistnämnda ämbetsverk med föreningen träffat överenskommelse om att med tillträde inom den närmaste framtiden av föreningen förhyra den s. k. Hågakolonien för att därstädes tillfälligt placera personer, vilka ådömts ungdomsfängelse. Denna överenskommelse hade den 21 oktober 1938 fastställts av Kungl. Maj:t. Med anledning härav torde föreningen, enligt vad socialstyrelsen inhämtat, bli i tillfälle att uthyra minst 2 under det sistlidna räkenskapsåret icke uthyrda tjänstebostäder till den på Hågakolonien placerade tjänstepersonalen. Sammanlagda årshyran för dessa bostäder uppskattades av skyddshemets ledning till omkring 1,400 kronor. Med hänsyn till att bostäderna icke med säkerhet kunde beräknas bli tagna i anspråk förrän den 1 januari 1939, borde hyresersättning för det löpande året icke beräknas uppgå till högre belopp än 700 kronor, varmed alltså den av föreningen beräknade inkomsten av hyresersättningar borde höjas.

Beklädnadsbidrag hade under det sistförflutna räkenskapsåret influtit med 5,950 kronor. Föreningens styrelse hade beräknat, att under det löpande räkenskapsåret endast 5,000 kronor skulle inflyta i sådana bidrag. Någon omständighet, som motiverade ett antagande, att sagda bidrag sålunda skulle komma att inflyta med lägre belopp, hade emellertid icke anförts. Däremot förefunnos omständigheter, som berättigade till ett antagande om en ökning av ifrågavarande inkomstpост. Under första hälften av sistlidna budgetår utginge nämligen enligt då gällande bestämmelser beklädnadsbidrag med ett belopp av endast 150 kronor per nyintagen elev. Från och med den 1 januari 1938 utginge emellertid samma bidrag med 200 kronor för elev. De nu anförda synpunkterna motiverade ett antagande om att beklädnadsbidrag under det löpande året komme att inflyta med ett belopp av 6,000 kronor mot av föreningens styrelse beräknade 5,000 kronor.

Socialstyrelsen anser sålunda, att de av föreningens styrelse för innevarande budgetår beräknade utgifterna kunde nedbringas med 3,000 kronor och samtidigt de beräknade inkomsterna höjas med 1,700 kronor och att på grund härav den av föreningens styrelse beräknade bristen för innevarande budgetår, 12,200 kronor, borde kunna nedbringas till 7,500 kronor.

Statskontoret ansluter sig till vad socialstyrelsen anført i ärendet.

Den verkställda utredningen ådagalägger, att åkerbrukskolonien Hall för uppehållande av sin verksamhet under budgetåret 1938/39 är i behov av ett tillfälligt driftbidrag av statsmedel.

Departements-
chefen.

Mot det av styrelsen i dess skrivelse den 29 september 1938 framlagda förslaget till utgifts- och inkomststat har jag i huvudsak inga andra erinringar att göra, än att jag lika med socialstyrelsen anser, att utgifterna skäpligen böra kunna nedbringas med 3,000 kronor och de beräknade inkomsterna höjas med 1,700 kronor. Det tillfälliga driftbidraget för budgetåret 1938/39 bör alltså, på sätt socialstyrelsen och statskontoret angivit, begränsas till 7,500 kronor. Beloppet torde lämpligen gäldas från femte huvudtitelns förslagsanslag till bidrag till driften av icke statliga skyddshem. För bidragets åtnjutande torde böra gälla de villkor, Kungl. Maj:t finner skäl föreskriva.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina må under budgetåret 1938/39 till uppehållande av verksamheten vid åkerbrukskolonien Hall åtnjuta ett tillfälligt driftbidrag av 7,500 kronor, att utgå av femte huvudtitelns förslagsanslag till bidrag till driften av icke statliga skyddshem.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils-Sture Lindqvist.